

РОЛЬ ФОНДОВОЇ БІРЖИ В СУЧАСНІЙ РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Вже не одне сторіччя епіцентром ринкової економіки виступають біржі. За довгі роки їхнього успішного функціонування накопичено величезний досвід, дуже корисний сьогодні для нашої країни. З активним переходом української економіки до ринкової структури, до формування нових видів власності в останні роки усе більше увага приділяється цінним паперам, ринку цінних паперів, фондовим операціям. Важливим аспектом є аналіз спекулятивного механізму фондової біржі, від якого не застрахована жодна країна. Сама ж фондова біржа служить об'єктивним показником економічного і політичного життя країни.

Проголошення Україною політичної й економічної незалежності, відмова від централізованого керування і планування призвели до рішучих змін у структурі національної економіки. Перехід до ринку неможливий без нагромадження капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери, роздержавлення економіки шляхом приватизації. Ці процеси роблять надзвичайно необхідним розвиток ринку цінних паперів і головного його інституту – фондової біржі. У цьому напрямку були зроблені рішучі кроки – із січня 1992 року почала діяти Українська фондова біржа, на основі якої був організований Український фондовий союз.

Фондова біржа – організований ринок для торгівлі стандартними фінансовими інструментами, створюваний професійними учасниками ринку цінних паперів для взаємних оптових операцій. Фондова біржа – це кращий ринок, створюваний для кращих цінних паперів (найбільшими, що користуються довірою і фінансово стійкими) посередниками, що працюють на фондовому ринку.

З організаційно-правової точки зору фондова біржа являє собою фінансову посередницьку установу з регламентованим режимом роботи, де відбуваються торгові операції між продавцем і покупцем фондових цінностей за участю біржових посеред-

ників за офіційно закріпленими правилами. Ці правила встановлюються як біржовим (Статут біржі), так і державним законодавством. Варто мати на увазі, що фондова біржа як така і її персонал не укладають угод із цінними паперами. Вона лише створює умови, необхідні для їхнього здійснення, обслуговує ці угоди, зв'язує продавця і покупця, надає приміщення і т. д. Слід зазначити, що біржове законодавство, як правило, не фіксує порядок визначення біржового курсу цінних паперів [1].

Роль фондової біржі в економіці країни визначається, насамперед, ступенем роздержавлення власності, а точніше часткою акціонерної власності у виробництві Валового Національного Продукту. Крім того, роль біржі залежить від рівня розвитку ринку цінних паперів у цілому.

Найбільш масштабним завданням економічної активності держави в ринковому господарстві є діяльність зі стабілізації економічного розвитку суспільства. Одним із найважливіших напрямків цієї діяльності є регулювання збалансованості попиту і пропозиції на національному ринку України. Фондова біржа дозволяє забезпечити концентрацію попиту і пропозиції цінних паперів, їхню збалансованість на основі біржового ціноутворення, що реально відбиває рівень ефективності функціонування акціонерного капіталу.

Біржа – це система підтримки ринкової вартості акцій. При поглинанні і злитті компаній оцінка вартості активів спирається на курсову ринкову вартість акцій, а не на книжкову, балансову. Лістинг у ряді країн є підставою для надання компанії певних більш істотних знижок при оподатковуванні. Таким чином, лістинг – це система підтримки ринку, що створює сприятливі умови для організованого ринку, дозволяє виявити найбільше надійні і якісні цінні папери і сприяє підвищенню їхньої ліквідності. У нашій країні лістинг поки не робить значного впливу на оцінку якості цінного паперу, як із погляду інвестора, так і емітенту. Процес обігу фондових цінностей на всіх офіційно зареєстрованих фондових біржах може здійснюватися тільки з цінними паперами, що успішно пройшли спеціальну біржову процедуру, тобто лістинг – буквально «включення до списку». Будь-якій компанії необхідно внести до списку відповідної біржі свої цінні папери, що є офіційною передумовою для пропуску до торгівлі.

До переваг лістингу і відповідно участі в біржових торгах відноситься підвищений рівень ліквідності цінних паперів, а також очевидні вигоди від явної стабільності їхньої ціни. Процес утворення фондових цінностей під постійним контролем безпосередньо регулюється самою біржею, що у такий спосіб оберігає угоди, що укладаються на торгах, від появи на них елементів шахрайства і зловживання [2].

Інвестор, покупець цінних паперів, включених у котирувальний лист біржі, може бути упевнений, що одержить достовірну і своєчасну інформацію про компанію – емітента і ринок її цінних паперів. Він повинний мати можливість оцінити перспективи економічного розвитку емітенту і якість його цінних паперів.

Таким чином, всякий інвестор, що вирішив вкласти кошти у внесені до листів фондові цінності, разом із ними автоматично одержує і повний набір усіх переваг, що містить у собі комплекс засобів захисту, запропонований фондовою біржею. Фондова біржа, проте, не гарантує прибутковості інвестицій в акції компанії, яка пройшла лістинг. Також компанії, внесені в такі списки, стають відомими і популярними серед осіб, зайнятих у сфері інвестицій.

Будучи найстаршою представницею ринкового господарства, біржа грала і продовжує грати величезну роль у мобілізації, розподілі і перерозподілі капіталу. Значення фондової біржі для ринкової економіки виходить за рамки організованого ринку цінних паперів. Фондові біржі зробили переворот у проблемі ліквідності капіталу. Переворот полягав в тому, що для інвестора практично стерлися різниці між довгостроковими і короткостроковими вкладеннями коштів. Цілком реальні побоювання омертвити капітал стримували підприємницький запал. Але в міру розвитку операцій на фондових біржах склалося становище, коли для кожного окремого акціонера інвестиції (інвестований в акції капітал) мають майже такий же ліквідний характер, як готівка, тому що акції в будь-який момент можуть бути продані на біржі.

Список використаних джерел

1. Базілевич В. Д. Фондовый рынок: навч. посібник / В. Д. Базілевич, В. В. Шелудько. – Київ : Нац. університет ім. Т. Шевченка, 2015. – 686 с.
2. Дефоссе Гастон. Фондовая биржа и биржевые операции / Гастон Дефоссе: пер. с фр. – 2-е изд. – Москва : Церих-ПЭЛ, 2015. – 107 с.